

Tomasz Gergelewicz*

Obszary budowania odporności na dezinformację jako element bezpieczeństwa infosfery

Streszczenie

W dobie społeczeństwa informacyjnego zjawisko dezinformacji staje się niezwykle groźne i niestety skuteczne. Oddziałuje na odbiorców, żeby pozbawić ich możliwości rzetelnej oceny sytuacji. Dezinformacja jest prowadzona z wykorzystaniem fake newsów, manipulacji i szumu medialnego. Istnieje potrzeba wsparcia społeczeństwa przez instytucje rządowe i pozarządowe w walce z fałszywą narracją. W związku z tym zaproponowano obszary budowania odporności na dezinformację oraz projekty edukacyjne i społeczne kampanie antydezinformacyjne.

Słowa kluczowe: infosfera, przestrzeń informacyjna, dezinformacja, edukacja, odporność

* Ppłk Tomasz Gergelewicz, Akademickie Centrum Komunikacji Strategicznej, Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie, ekspert ds. współpracy międzynarodowej, t.gergelewicz@akademia.mil.pl, ORCID: 0000-0002-9145-5099.

Użytkowanie infosfery, czyli przestrzeni informacyjnej, jest elementem naszej codzienności i swoistym must-use¹ w dzisiejszej cybererze. Wspomniana przestrzeń jest definiowana m.in. jako: „wielowymiarowy, dynamiczny, otwarty zbiór treści (danych i informacji), ich nośników oraz użytkowników”². Należy mieć na uwadze, że środowisko informacyjne, w którym podstawą relacji jest interakcja międzyludzka i wymiana informacji, niesie za sobą różnorodne zagrożenia. Chcąc bezpiecznie funkcjonować w tej sferze, należy ograniczyć wpływ „plusów ujemnych” na odbiór informacji, czyli ukrytych zagrożeń. Jeżeli funkcjonowanie w tym informacyjnym organizmie ma być bezpieczne i pozbawione fałszu, to przed tymi zagrożeniami należy się bronić. Dlatego istotne jest krytyczne myślenie, które stanowi racjonalne podejście do rzeczywistości i „źródło praw wprowadzających porządek (racjonalność) do rzeczywistości”³. Formuluje się pewien wymóg względem użytkownika przestrzeni informacyjnej, żeby nie stał się przedmiotem – obiektem manipulacji, a był podmiotem – kreatorem własnego bytu w infosferze. Odbiorca informacji, niestety nie ma możliwości ocenić tego wszystkiego, z czym się spotyka na co dzień, w kategorii prawda-fałsz, ponieważ nie ma wiedzy z każdej dziedziny. Musi ufać kanałom przekazu informacji, a instytucje odpowiedzialne za ochronę użytkownika mają za zadanie eliminować nieprawdę z przestrzeni poznawczej i tak edukować, żeby odbiorca samodzielnie miał możliwość rozpoznania, przeciwstawienia się i zwalczania szkodliwej informacji.

Zagrożenia w przestrzeni informacyjnej, wszelkie potencjalnie szkodliwe zjawiska, które mogą wpłynąć negatywnie na odbiór informacji emitowanej w infosferze, są inkubatorem dezinformacji. Tomasz Kacała uważa, że „[...] ogólnie rozumiana dezinformacja odnosi się do pewnego rodzaju informacji będącej jednakże jej przeciwieństwem, informacją fałszywą, kłamliwą lub rze-komą, która wprowadza w błąd odbiorcę. Zasadniczym założeniem interpretacyjnym pojęcia »dezinformacja« jest jej celowość – nieprawdziwa informacja

1 Oznacza konieczność użycia. Nawiązanie do potocznej formy must-have, która oznacza coś, co wiele osób chce posiadać. Zob. *Must-have*, <https://dictionary.cambridge.org/pl/dictionary/english/must-have> [dostęp: 20.02.2022].

2 M. Kisilowska, *Przestrzeń informacyjna jako termin informatologiczny*, „Zagadnienia Informatyki Naukowej” 2011, nr 2, s. 35–52.

3 S. Bakuła, *Problem poznania w krytyce czystego rozumu Kanta jako teoretyczna propozycja dla współczesnych dyskusji nad poznaniem*, „Filozofia i Nauka. Studia Filozoficzne i Interdyscyplinarne” 2013, t. 1, s. 261.

jest przekazywana po to, aby osiągnąć określony efekt, dać odbiorcy wiedzę pozorną, bezużyteczną lub wręcz szkodliwą, która następnie posłuży do podejmowania przez wspomnianego odbiorcę błędnych decyzji, korzystnych z punktu widzenia podmiotu dezinformującego⁴. Powyższa definicja wydaje się, że jest skończona, gdyby nie zawężenie dezinformacji do błędnej informacji. Autor niniejszego artykułu proponuje rozwinąć tę charakterystykę do pewnego procesu, produktu wrogiego i zamierzonego działania ukierunkowanego na wprowadzenie w błąd w celu osłabienia zdolności skutecznej oceny sytuacji i doprowadzenia do podjęcia decyzji niekorzystnych dla dezinformowanego lub korzystnych dla dezinformującego. Tym samym dezinformację można zdefiniować jako celowe, zaplanowane i skoordynowane działanie będące częścią wrogiej narracji, przeprowadzone z wykorzystaniem fałszywych informacji i/lub zmanipulowanych faktów oraz szumu medialnego, którego celem jest wywieranie wpływu na odbiorcę, uniemożliwianie mu rzetelnej oceny sytuacji i skłanianie go do określonych zachowań. Dlatego beneficjent przestrzeni informacyjnej powinien mieć wiedzę o tym jak pozostać neutralnym względem informacji, tzn. jak ocenić ją bez wpływu czynników trzecich, które tę ocenę mogłyby zniekształcić. Powinien być także wyposażony w skuteczne narzędzia, które pozwolą mu zarówno wykrywać, jak i zwalczać dezinformację, która jest zjawiskiem obejmującym wiele wrogich efektorów. Autor dzieli je na:

1) fałszywe informacje, tj. fake newsy, które są informacją celowo lub przypadkowo nieprawdziwą. Zawierają się w wiadomościach nieprawdziwych lub ze zmienionym znaczeniem⁵;

2) manipulacja faktami, czyli „wykorzystywanie jakichś okoliczności, naginanie lub przeinaczanie faktów w celu udowodnienia swoich racji lub wpływania na cudze poglądy i zachowania”⁶. Polega na przedstawieniu informacji prawdziwej w sposób nieskończony, nieczytelny, żeby wywarła określony wpływ na odbiorcę;

3) szum medialny (media hype) zdefiniowany m.in. jako „[...] generowana przez media, wszechogarniająca fala wiadomości, wywołana przez jedno określone wydarzenie i wzmocniona przez samonapędzający się proces w ramach

4 T. Kacała, *Dezinformacja i propaganda w kontekście zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2015, nr 2.

5 *Rozpoznawanie nieprawdziwych informacji*, <https://www.gov.pl/web/baza-wiedzy/rozpoznawanie-nieprawdziwych-informacji> [dostęp: 15.03.2022].

6 *Manipulacja*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/manipulacja;2481186> [dostęp: 10.01.2022].

produkcji wiadomości przez media”⁷. Szum medialny określany jest także jako „[...] celowy i podtrzymywany wysiłek mass mediów, aby wyolbrzymić konkretną tematykę w celu przyciągnięcia uwagi odbiorców lub wywołania u nich konkretnego zachowania”⁸. Jest to ogół informacji towarzyszących, które mają na celu skuteczne zagłuszenie krytycznego zrozumienia przekazywanej treści.

Pracownia Badań Społecznych NASK opublikowała badania, z których wynika, że ponad połowa użytkowników Internetu w Polsce zetknęła się z manipulacją lub dezinformacją, a 35% ze sfalszowanymi informacjami w sieci spotyka się raz w tygodniu lub częściej. Nawet 19% badanych twierdzi, że nie sprawdza wiarygodności internetowych informacji ani ich źródeł⁹. Akademickie Centrum Komunikacji Strategicznej opublikowało raport na temat sytuacji podczas kryzysu migracyjnego na granicy polsko-białoruskiej. Wynika z niego, że 43% respondentów w rejonie stanu wyjątkowego nie zetknęło się z informacjami, które ich zdaniem byłyby nieprawdziwe, a 11% nie potrafiło tego ocenić. W przypadku próby ogólnopolskiej 37% spotkało się z dezinformacją, a 63% odpowiedziało przecząco lub nie potrafiło tego jednoznacznie stwierdzić¹⁰. Powyższe badania pokazują skalę problemu związanego z bezpieczeństwem w infosferze spowodowanego m.in. nieskuteczną edukacją w rozpoznawaniu dezinformacji. Żeby nie stać się ofiarą wrogiego działania w infosferze, konieczne jest świadome i konsekwentne postrzeganie świata, wiedza i powściągliwość oraz, jak podkreślił Jarosław Abramow-Newerly, krytyczne myślenie¹¹. Jednakże z pomocą przychodzą instytucje rządowe i pozarządowe, które uczą społeczeństwo korzystania z konkretnych narzędzi antydezinformacyjnych.

Poniżej znajduje się news, jakich wiele w Internecie. Dostrzegamy typową szatę graficzną, oznakowania portalu, graficzny przekaz oraz budzący niepokój nagłówek: „Migranci z Białorusi są już uchodźcami z Ukrainy”. Jakie emocje mogą towarzyszyć przy zapoznaniu się z taką informacją? Poczucie oszustwa, bezcelowej pomocy uchodźcom, bezsilności władzy, stan zagrożenia,

7 A.D. Miotk, *I tak w koło Macieju, czyli jak powstaje szum medialny*, „Studia Humanistyczne AGH” 2021, t. 20, nr 1.

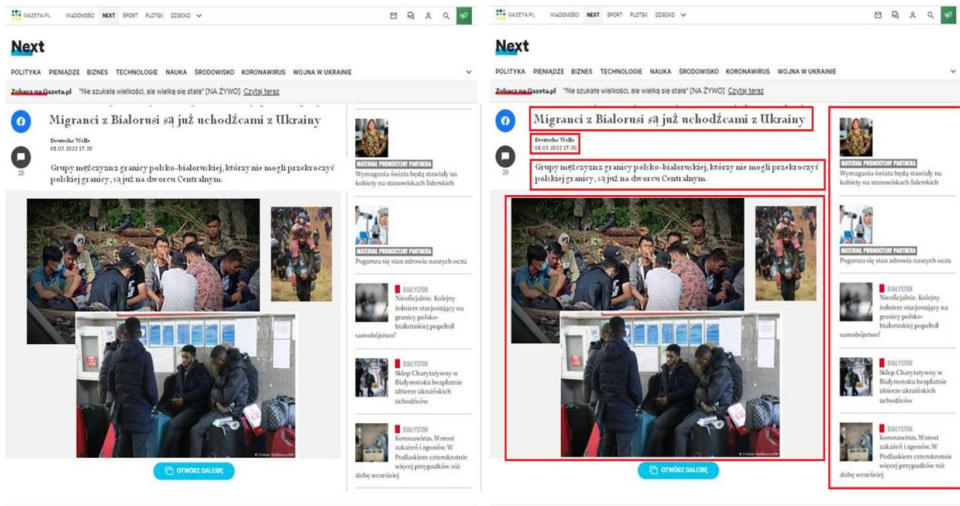
8 <https://www.igi-global.com/dictionary/media-hype-greener-pastures-syndrome-and-migration-in-nigeria/78651> [dostęp: 22.01.2022].

9 *Badania NASK: ponad połowa polskich internautów styka się z manipulacją i dezinformacją*, <https://www.nask.pl/pl/aktualnosci/2249,Badania-NASK-ponad-polowa-polskich-internautow-styka-sie-z-manipulacja-i-dezinfo.html> [dostęp: 12.03.2022].

10 *Badanie podatności na dezinformację*, Warszawa 2022, s. 12.

11 J. Abramow-Newerly, *Myślenie ma kolosalną przyszłość*, Warszawa 1957.

współczucie ze względu na cierpiące dzieci. Ten obrazek to fake news stworzony przez autora niniejszego artykułu w ciągu kilku minut z wykorzystaniem popularnego „painta”, a przecież dezinformacją zajmują się wyspecjalizowane i dobrze opłacane grupy ekspertów oraz biegle funkcjonujących w Internecie trolli, masowo tworzących wpisy na portalach społecznościowych.

Informacje w czerwonych ramkach są stworzone bądź zmanipulowane przez autora.

Źródło: Opracowanie autora.

Powyższe pokazuje jak łatwo jest stworzyć nawet niewyrafinowany fake news, który z pewnością (tak zakłada autor) ożyłby w mediach społecznościowych. Chcąc zrozumieć skalę zagrożenia, należy mieć na uwadze, że głównymi przeciwnikami Polski w obszarze informacyjnym są Federacja Rosyjska i Republika Białorusi. Poniżej przedstawiono 12 informacji o Polsce, które budują wrogą antypolską narrację.

Legenda

- 01 – Polska nie jest niepodległym państwem
- 02 – Polska jest marionetkowym stanem Stanów Zjednoczonych Ameryki
- 03 – Polska jest wykorzystywana przez Stany Zjednoczone Ameryki gospodarczo i finansowo
- 04 – Polska jest państwem rusofobicznym prowadzącym politykę antyrosyjską
- 05 – Polska współpracowała z nazistami przed II wojną światową, na niej spoczywa współodpowiedzialność za tę wojnę
- 06 – pakt Ribbentrop–Mołotow nie ma związku z wybuchem II wojny światowej
- 07 – do celów politycznych Polska pisze historię na nowo
- 08 – Polska jest zainteresowana antyrosyjską wojną na Ukrainie
- 09 – Polska wiele zawdzięcza ZSRR i nie docenia jego dobrej woli
- 10 – Polska zwalcza pamięć żołnierzy radzieckich, którzy wyzwolili kraj od nazistów
- 11 – Polska prowadzi politykę imperialną i zagraża Białorusi i Ukrainie
- 12 – Polska zmagana się z poważnymi problemami społeczno-ekonomicznymi i energetycznymi.

Źródło: A. Aleshka, *Sputnik Polska. Propaganda narratives and cases*, https://www.academia.edu/44849103/Sputnik_Polska_Propaganda_narratives_and_cases [dostęp: 15.03.2022].

Autor definiuje trzy podstawowe obszary działań na rzecz obrony przed zagrożeniami w przestrzeni informacyjnej, tj.:

- 1) wzmacnianie wiarygodności kanałów informacyjnych;
- 2) zwalczanie dezinformacji;
- 3) budowanie odporności społeczeństwa poprzez edukację.

Wzmocnienie wiarygodności źródeł informacji jest rozumiane jako długotrwałe budowanie zaufania społecznego. Instytucje odpowiedzialne za ochronę obywateli i te, które chronią obywateli z własnej inicjatywy, budują

i wzmacniają swoją wiarygodność poprzez codzienną działalność. Wyszczególniono fundamentalne elementy rzetelności kanałów informacyjnych w kontekście mediów, tj.:

1) prawdę – dziennikarze, wydawcy, producenci i nadawcy dokładają wszelkich starań, żeby przekazywane informacje były zgodne z prawdą; sumiennie i bez zniekształceń relacjonują wydarzenia w ich właściwym kontekście, a w razie rozpowszechnienia błędnej informacji niezwłocznie dokonują sprostowania;

2) obiektywizm – autor przedstawia rzeczywistość niezależnie od swoich poglądów, rzetelnie relacjonuje różne punkty widzenia;

3) oddzielenia informacji od komentarza – wypowiedź ma umożliwiać odbiorcy odróżnianie faktów od opinii i poglądów;

4) uczciwość – działanie w zgodzie z własnym sumieniem i dobrem odbiorcy, nieuleganie wpływom, nieprzekupność, odmowa działania niezgodnego z przekonaniem;

5) szacunek i tolerancję – czyli poszanowanie ludzkiej godności, praw dóbr osobistych, a szczególnie prywatności i dobrego imienia;

6) pierwszeństwo dobra odbiorcy – podstawowe prawa czytelników, widzów, słuchaczy są nadrzędne wobec interesów redakcji, dziennikarzy, wydawców, producentów i nadawców;

7) wolność i odpowiedzialność – wolność mediów nakłada na dziennikarzy, wydawców, producentów, nadawców odpowiedzialność za treść i formę przekazu oraz wynikające z nich konsekwencje¹².

Jakkolwiek powyższe zasady zostały nazwane są to wzorce etyczne, moralne lub po prostu mierniki profesjonalizmu. Rzetelność zbudowana na klikbait, język plebejski, niewiarygodny przekaz, promowanie amoralnych zachowań, podpieranie własnej narracji ekspertami o wątpliwej reputacji, powoływanie się na nieprawdziwe źródła to słabe filary wiarygodności. Pojawia się wówczas zagrożenie, że w ocenie społecznej nawet potwierdzone informacje zostaną odebrane jako fake news. Zbudowanie obrazu mediów jako rzetelnego, wiarygodnego medium daje możliwość przekazywania informacji, której w pierwszym odruchu społeczeństwo nie zaneguje.

Drugim z wymienionych obszarów jest zwalczanie dezinformacji jako bezpośrednie lub pośrednie działanie antydezinformacyjne.

Z bezpośrednim działaniem mamy do czynienia wówczas, gdy jest zwalczany konkretny przejaw dezinformacji, tj. fake news, manipulacja bądź szum medialny.

12 Karta Etyczna Mediów, <http://www.rem.net.pl/services.php> [dostęp: 10.03.2022].

ANTYDEZINFORMACJA
WYKRYTO WROGIE OPERACJE INFORMACYJNE PRZECIWKO POLSCE

FAŁSZ **PRAWDA**

- BRAK PALIWA NA STACJACH I GOTÓWKI W BANKOMATACH
- SEGREGACJA RASOWA UCHODźCÓW Z UKRAINY
- WYLOT POLSKICH SAMOLOTÓW NA UKRAINĘ
- POWSZECHNA MOBILIZACJA

- PALIWA I GOTÓWKI WYSTARCZY DLA WSZYSTKICH
- POLSKA PRZYJMUJE KAŻDEGO UCHODźCĘ Z UKRAINY
- POLSKIE SAMOLOTY POZOSTAJĄ W POLSCE
- NIE PROWADZI SIĘ POWSZECHNEJ MOBILIZACJI

Źródło: opracowanie własne.

Pośrednie działanie dezinformacyjne polega na budowaniu pozytywnego przekazu, który informuje społeczeństwo poprzez fakty dotyczące danego problemu pojawiającego się w przestrzeni informacyjnej. Pozbawione jest komentarza i nie pokazuje elementów wrogiej narracji.

ACADEMIC CENTRE FOR STRATEGIC COMMUNICATION

WE SUPPORT UKRAINE

In this hard time, we provide brotherly help to Ukrainians!

The reaction of Matt Quinlan – the Chief National Correspondent ABC News from the train station in Wrocław, where Ukrainian refugees received help and assistance from Poles.

Ukrainians fleeing the Russian invasion of Ukraine are being welcomed by Poles, demonstrating incredible hospitality with the current situation.

LIVE UPDATES: www.youtube.com/watch?v=73pXKID0

THE POLES HAVE BEEN INCREDIBLY HOSPITABLE

#SolidarniZUkraina
#StandWithUkraine

100 weeks of conflict. Ukrainians are still in the East. Poland is the only country that has not been invaded.

100th anniversary of the outbreak of the First World War. The world is still in the shadow of the war.

The country with the reputation that we provided to Ukrainians, we stand in solidarity with Ukraine and the entire world's Russian aggression.

Źródło: opracowanie własne.

Trzecim obszarem jest edukacja, która jest definiowana jako „[...] ogół czynności i procesów mających na celu przekazywanie wiedzy, kształtowanie określonych cech i umiejętności”¹³. Badania pokazują, że 72% użytkowników mediów społecznościowych ignoruje informację niewiarygodną, a 12% zwraca uwagę w komentarzu, że dana informacja jest fake newsem. Zaledwie co dwudziesty użytkownik blokuje osobę publikującą fake newsy, a pojedyncze osoby deklarują, że piszą bezpośrednio do publikującego nieprawdziwe informacje lub zamieszczają ich sprostowanie na własnych profilach¹⁴. Wytworzyła się pewna niebezpieczna społeczna obojętność na fałsz, co daje asumpt do tego, żeby wzmocnić działania edukacyjne względem społeczności infosfery. Ten edukacyjny proces polega na wyposażeniu społeczeństwa w odpowiednie narzędzia umożliwiające rozpoznanie, zwalczanie i przeciwdziałanie dezinformacji. Określono zasady, których należy przestrzegać, żeby nie być podatnym na dezinformację. Poniżej przedstawiono przykłady kampanii społecznych prowadzonych przez różne instytucje, m.in.: Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwo Obrony Narodowej, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, w których zaproponowano zasady budowania odporności społecznej na przejawy dezinformacji w środowisku informacyjnym.

Źródło: https://www.wojsko-polskie.pl/aszwoj/u/ea/dc/eadcc492-2490-4019-a2b2-24_fea630a64c/ulotka_fejkoodporni.pdf [dostęp: 14.02.2022].

Źródło: https://twitter.com/kss_aszwoj/status/1496933882293272580?s=11 [dostęp: 24.02.2022].

13 Edukacja, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/edukacja;3896542.html> [dostęp: 14.01.2022].

14 Badanie podatności na dezinformację..., s. 20.

DisInfo Radar

Monitorowany Okres:
16.02 - 22.02.2022

Obszar Informacyjny:
Inscentywowane prowokacje rosyjskie przy granicy z tzw. separatystycznymi republikami Donbasu i Ługańska

FALSZYWE Linie narracji

- 01 Ukraina destabilizuje sytuację w Donbasie.
- 02 Wojska Ukrainy ścięły nad granicę zakazane ubrania, a siłowe ostrzelują cywili.
- 03 Rosyjskie siły Zbrojne mają zapewnioną pokój w republikach separatystycznych i chronić ludność cywilną.
- 04 W wyniku ataku dywersji ze strony ukraińskiej (ostrzał artyleryjski, grupy dywersyjne), ofiarę ponoszą cywile.
- 05 Ukraina próbuje dokonać ataku dywersji na trytonium Federacji Rosyjskiej.
- 06 Wojska Ukrainy ostrzelują przygraniczną infrastrukturę i posterunki SG ФСБ.

gov.pl/rcb @RCB_RP @rcbgovpl @rzdowecentrumbezpieczenstwa

Źródło: <https://twitter.com/stzaryn/status/1496796003961380869?s=11> [dostęp: 24.02.2022].

DisInfo Radar

Zbrojna agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę to również operacje informacyjne

Informacja jest bronią a Ty jej celem

Podnieś swoją odporność na rosyjską dezinformację:

- 01 Pozyskuj informacje z oficjalnych kanałów komunikacji administracji państwowej.
- 02 Nie powielaj informacji, których nie możesz zweryfikować w wiarygodnych źródłach.
- 03 Ignoruj informacje pochodzące z rosyjskich lub kontrolowanych przez Rosję kanałów komunikacji.

Weryfikując informacje wzmacniasz bezpieczeństwo państwa

gov.pl/rcb @RCB_RP @rcbgovpl @rzdowecentrumbezpieczenstwa

Źródło: https://twitter.com/rcb_rp/status/1497554264138334211?s=11 [dostęp: 26.02.2022].

OPSEC @INFORMSECURITY

NIE ROZPOWSZECHNIJAJ

KTO: NADZWIŚKA, STOPNIŁ, JEDYNOŚLI, ENKI IDENTYFIKACJE

GDZIE: RUCHY WOJSK I ICH LOKALIZACJA

KIEDY: DATY I GODZINY PRZEJAZDÓW, WYKOTÓW, LADOWAŃ

NIE PUBLIKUJ TYCH INFORMACJI W SIECI

BĄDŹMY #ŚWIADOMIZAGROŻEŃ

WŁĄCZ WŁASNE

Źródło: <https://twitter.com/SztabGenWP/status/1497235289588305924/photo/1> [dostęp: 25.02.2022].

KPRM

ALERT DEZINFORMACYJNY

Uważaj na fałszywe treści w internecie!

Zmanipulowaną informację często charakteryzują:

- Kontrowersyjny tytuł
- Emocjonalny język i zdjęcia/nagrania
- Niewiarygodne źródło informacji lub jego brak

Zweryfikuj informację w przynajmniej dwóch źródłach zanim przekażesz ją dalej

#StopFakeNews #WłaczWeryfikację

Źródło: <https://twitter.com/premierrepp/status/1496860319825727489?s=11> [dostęp: 24.02.2022].

Źródło: <https://twitter.com/DGeneralneRSZ/status/1496829943044579342/photo/1> [dostęp: 24.02.2022].

Źródło: <https://twitter.com/cyberwojska/status/149711115218825260?s=11> [dostęp: 25.02.2022].

Źródło: https://twitter.com/MON_GOV_PL/status/1501819895469596676 [dostęp: 10.03.2022].

Budowanie odporności poprzez edukowanie społeczeństwa to proces trudny i długofalowy ze względu na konieczności dobierania różnych kanałów informacyjnych i narzędzi oddziaływania, a także ze względu na samą grupę docelową – zróżnicowane społeczeństwo. Główne zasady antydezinformacyjne wynikające z przytoczonych przykładów opierają się na następujących hasłach:

BĄDŹ ŚWIADOMYM UŻYTKOWNIKIEM INFOSFERY – NIE DAJ SOBĄ MANIPULOWAĆ

TAK - CZYTAJ ZE ZROZUMIENIEM

NIE - CZYTAJ POBIEŻNIE

TAK - POWSTRZYMAJ EMOCJE

NIE - KIERUJ SIĘ SENSACJĄ

TAK - SPRAWDŹ ŹRÓDŁA

NIE - PODCHODŹ BEZKRYTYCZNIE

TAK - REAGUJ NA FAŁSZ

NIE - BĄDŹ OBOJĘTNY

TAK - ZACHOWAJ DLA SIEBIE

NIE - UDOSTĘPNIJ JEŻELI MASZ WĄTPLIWOŚCI

Reasumując, przestrzeń informacyjna to naturalne środowisko człowieka ery cyfrowej. Informacja i jej swobodny przepływ to efekt rozwoju cywilizacyjnego, ale oprócz wszelkich wartości poznawczych niesie za sobą pakiet zagrożeń. Dezinformacja tworzona z wykorzystaniem fake newsów, manipulacji faktami i szumu informacyjnego zaburza klarowność przekazu i sprawia, że odbiorca informacji nie jest w stanie ocenić jej prawdziwości. Dlatego należy podejmować takie działania, żeby kanały przesyłania informacji były wiarygodne, dezinformacja była demaskowana i zwalczana przez instytucje chroniące społeczeństwo, a użytkownicy infosfery mieli odpowiednie narzędzia do jej rozpoznania i walki z nią. Zwalczanie dezinformacji w środowisku informacyjnym pozwoli informacji – tylko lub aż – pozostać informacją.

Bibliografia

- Aleshka A., *Sputnik Polska. Propaganda narratives and cases*, https://www.academia.edu/44849103/Sputnik_Polska_Propaganda_narratives_and_cases [dostęp: 15.03.2022].
- Badania NASK: ponad połowa polskich internautów styka się z manipulacją i dezinformacją*, <https://www.nask.pl/pl/aktualnosci/2249,Badania-NASK-ponad-polowa-polskich-internautow-styka-sie-z-manipulacja-i-dezinfo.html> [dostęp: 12.03.2022].
- Bakuła S., *Problem poznania w krytyce czystego rozumu Kanta jako teoretyczna propozycja dla współczesnych dyskusji nad poznaniem*, „Filozofia i Nauka. Studia Filozoficzne i Interdyscyplinarne” 2013, t. 1.
- Edukacja*, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/edukacja;3896542.html> [dostęp: 14.01.2022].
- <https://twitter.com/cyberwojska/status/1497111155218825260?s=11> [dostęp: 14.02.2022].
- <https://twitter.com/DGeneralneRSZ/status/1496829943044579342/photo/1> [dostęp: 14.02.2022].
- https://twitter.com/kss_aszwoj/status/1496933882293272580?s=11 [dostęp: 14.02.2022].
- https://twitter.com/MON_GOV_PL/status/1501819895469596676 [dostęp: 14.02.2022].
- <https://twitter.com/premierp/status/1496860319825727489?s=11> [dostęp: 14.02.2022].
- https://twitter.com/rcb_rp/status/1497554264138334211?s=11 [dostęp: 14.02.2022].

- <https://twitter.com/stzaryn/status/1496796003961380869?s=11> [dostęp: 14.02.2022].
- <https://twitter.com/SztabGenWP/status/1497235289588305924/photo/1> [dostęp: 14.02.2022].
- <https://www.igi-global.com/dictionary/media-hype-greener-pastures-syndrome-and-migration-in-nigeria/78651> [dostęp: 22.01.2022].
- https://www.wojsko-polskie.pl/aszwoj/u/ea/dc/eadcc492-2490-4019-a2b2-24fea630a64c/ulotka_fejkoodporni.pdf [dostęp: 14.02.2022].
- Kacała T., *Dezinformacja i propaganda w kontekście zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa*, „Przeгляд Prawa Konstytucyjnego” 2015, nr 2.
- Karta Etyczna Mediów*, <http://www.rem.net.pl/services.php> [dostęp: 10.03.2022].
- Kisilowska M., *Przestrzeń informacyjna jako termin informatologiczny*, „Zagadnienia Informatyki Naukowej” 2011, nr 2.
- Manipulacja*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/manipulacja;2481186> [dostęp: 10.01.2022].
- Miotk A.D., *I tak w koło Macieju, czyli jak powstaje szum medialny*, „Studia Humanistyczne AGH” 2021, t. 20, nr 1.
- Must-have*, <https://dictionary.cambridge.org/pl/dictionary/english/must-have> [dostęp: 20.02.2022].
- Rozpoznawanie nieprawdziwych informacji*, <https://www.gov.pl/web/baza-wiedzy/roznawanie-nieprawdziwych-informacji> [dostęp: 15.03.2022].

Areas of building resilience to disinformation as an element of infosphere security

Abstract

In the age of the information society, the phenomenon of disinformation becomes extremely dangerous and, unfortunately, effective. It affects audience in order to deprive it of the possibility to assess the situation reliably. Disinformation is carried out using fake news, manipulation and media noise. That is why, the need arises for governmental and non-governmental institutions to support society in the fight against false narratives. Regarding the above, there are proposed areas of building resilience to disinformation as well as projects and anti-disinformation social campaigns.

Key words: infosphere, information space, disinformation, education, resilience